

LA SEGURETAT I LA COOPERACIÓ

El segrest ara fa un any a Mauritània de Roque Pascual, Albert Vilalta i Alcía Gámez, els tres membres de l'organització Barcelona Acció Solidària, va contribuir a posar sobre la taula tres debats que fa temps que des de la cooperació catalana s'estaven plantejant, però que el seu impacte mediàtic va situar intempestivament a l'agenda pública:

- El risc a una creixent **securització** de l'ajut i la cooperació al desenvolupament, és a dir, l'increment d'elements de seguretat davant la por a amenaces externes
- La necessitat d'una **professionalització** del sector
- Lligat a aquest punt, la necessitat que les agències de cooperació al desenvolupament es dotin d'**eines per fer front als riscos** inherents a les realitats en les quals treballen.

Securització de l'ajut i de la cooperació al desenvolupament

Com plantegen alguns investigadors sobre la matèria, com ara J.A. Sanahuja, es detecta una creixent securització de l'ajuda des de l'11-S. Sense entrar en detalls, si hom analitza algunes dinàmiques d'assignació d'Ajut Oficial al Desenvolupament (AOD) mundial en els darrers anys, es pot observar la incorporació dels objectius de la prevenció, la lluita contra el terrorisme i la seguretat en les estratègies d'ajuda internacional dels grans donants, especialment dels Estats Units. En línia amb això, es constata: una certa reorientació de l'AOD mundial cap a zones com l'Iraq, l'Afganistan, el Paquistàn o els estats fràgils; un creixent èmfasi en la reforma del sector de la seguretat en els programes de cooperació bilateral adreçats a la capacitació institucional i la governança; i un retorn a una concepció de la seguretat humana més restringida i estatalista que s'allunya de l'enfocament de garantia de drets.

Aquesta situació té el risc de fomentar dues dinàmiques:

Arraconar els models que plantegen una cooperació al desenvolupament transformadora, basada en un enfocament de reforçar els drets humans i les llibertats, que treballa per revertir les causes estructurals de la pobresa i que situa en el centre de la seva acció la lluita contra les desigualtats (de gènere, econòmiques, etc.), i prioritzar visions que incorporin com un eix central de l'ajut la seguretat i la lluita contra el terrorisme.

Donar protagonisme als exèrcits com a "agents/proveïdors" de cooperació al desenvolupament en zones en conflicte o en contextos d'inseguretat, o en el mateix sentit, la retirada de la cooperació al desenvolupament en aquestes zones.

Fets com el segrest de les persones de la caravana Barcelona Acció Solidària poden contribuir a donar arguments als qui defensen aquest model de cooperació al desenvolupament que pretén imposar-se i que suposaria que en alguns contextos els exèrcits substituïssin els actors tradicionals en la cooperació al desenvolupament, tot aplicant una lògica de provisió d'ajut material.

Professionalització de la cooperació al desenvolupament

Vinculat en part a l'emergència d'aquest fenomen, però no només per això, encara es fa més avinent la necessitat d'una major professionalització del sector. La solidaritat se'n

planteja com un valor fonamental per organitzar la vida en societat. Per tant, exigeix la implicació de la ciutadania en la millora del context que l'envolta.

La solidaritat, entesa com a valor i com actitud, pot manifestar-se de moltes maneres: a la *vida quotidiana* optant pel comerç just, per la banca ètica, pel consum solidari, en definitiva, mantenint una consciència crítica davant els fenòmens que ens envolten; fent *voluntariat*: implicant-se activament en processos socials des de l'altruisme en pro d'una societat més justa i equitativa; o la *professionalització en el sector de la cooperació al desenvolupament*: a través d'una estructura, una planificació, un discurs, una coherència i unes capacitats per dur a terme unes tasques tècnicament complexes.

La professionalització no vol dir despolitització de la cooperació al desenvolupament. El desenvolupament és un procés polític i, per tant, un dels mitjans per assolir-ho, la cooperació al desenvolupament, també és política. L'aprovació de l'Estatut del Cooperant ara fa pocs anys suposa un pas endavant en la institucionalització i el reconeixement de la cooperació al desenvolupament, alhora que contribueix a objectivar els drets i deures dels cooperants.

L'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD) té com una de les seves principals línies d'acció la millora de les capacitats dels actors públics i privats de la cooperació catalana. Es treballa amb les diferents federacions i coordinadores d'ONG per enfortir les seves capacitats institucionals, organitzatives i humanes.

Eines per fer front als riscos que comporta el treball en el terreny

En línia amb tota aquesta reflexió sobre el sector, a mesura que s'ha anat configurant a Catalunya una política pública de cooperació al desenvolupament, des de la Generalitat es planteja dotar d'eines als actors de cooperació catalana que els permeti realitzar la seva tasca de manera més eficaç, més qualitativa i també més segura. Aquest fet obeeix a una triple lògica:

- La creixent complexitat (o comprensió d'aquesta complexitat) de les realitats on treballem
- La voluntat d'avançar en la professionalització del sector
- El compromís, esmentat al Pla director de cooperació al desenvolupament, de millorar les capacitats dels actors catalans de cooperació

En aquest sentit, l'ACCD acaba de signar un conveni amb la Fundació per als Estudis de Prevenció i Seguretat Integral (FEPSI), una fundació privada sense ànim de lucre adscrita a la Universitat Autònoma de Barcelona que té com a missió la promoció de la docència, la investigació i la transferència de tecnologia en temes que inclouen diversos aspectes i àmbits jurídics, científics i tècnics, com per exemple la protecció civil i les catàstrofes, entre d'altres.

Aquesta col·laboració consisteix en dos encàrrecs:

- L'estudi del context, descripció i anàlisi de possibles mesures d'autoprotecció en projectes de cooperació. El projecte pretén identificar el context, definir i analitzar les possibles mesures en matèria d'autoprotecció dels cooperants per tal d'identificar riscos i sensibilitzar les entitats de cooperació, de forma que aquests puguin desenvolupar la seva tasca amb el màxim de seguretat possible i, per tant, minimitzant el màxim possible,

els perills que envolten la seva tasca. Aquest treball de recerca quedarà plasmat amb **l'elaboració d'un manual de mesures d'autoprotecció**.

- El disseny d'un model d'un sistema de qualitat per a l'aplicació de mesures d'autoprotecció dels cooperants. Construir un sistema de gestió de les mesures d'autoprotecció com a eina per a la definició de polítiques de seguretat amb l'objectiu d'augmentar la formació i la seguretat dels cooperants, la planificació i monitoratge dels riscos i l'aplicació de mesures d'autoprotecció de les entitats. Aquest encàrrec finalitzarà amb l'elaboració d'un **manual de gestió de riscos en projectes de cooperació** i una **certificació de la qualitat de les mesures d'autoprotecció**.